

حقوق

جزای اختصاصی (۲)

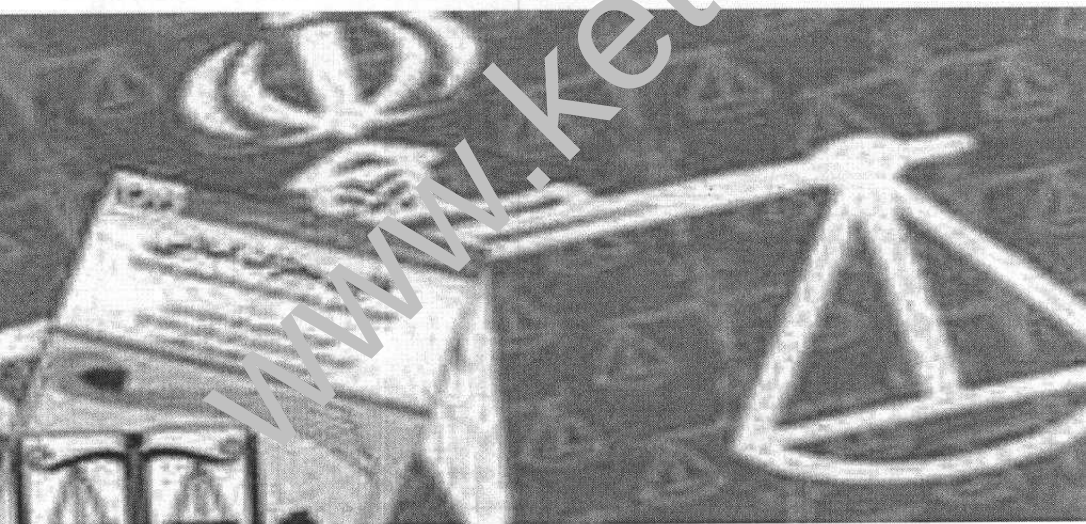
و

مطالعه در نظام حقوق کیفری اسلام

جرایم علیه اموال و مالکیت

(کلاهبرداری، خیانت در امانت، ربا، سرقت و صدور چک پرداخت نشدنی)

(مطالعه تطبیقی)

نویسنده:

محمدرضا روزبهانی (استاد دانشگاه)

سروشاسه	روزبھانی، محمدرضا، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	حقوق جزای اختصاصی (۲) و مطالعه در نظام حقوق کیفری اسلام
مشخصات نشر	تهران، انتشارات مخدومی، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	۸۶۱ص: مصور (رنگی) ۲۲*۲۹سم
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۳۵۴-۸۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
رده بندی دبیوی	۳۴۵/۵۵
شماره کتابشناس ملی	۴۴۵۲۷۶۲
رده بندی دنگ	۱۳۹۵ ج ۶۷/ ۸۷۶/ ۳۸۰۰ KMH

حقوق جزای اختصاصی (۲) و مطالعه

در نظام حقوق کیفری اسلام

مؤلف:	محمدرضا روزبھانی
ناشر:	انتشارات مخدومی
لیتوگرافی:	محمدرضا روزبھانی
ناظر چاپ و طرح جلد:	دکتر امیر آهانه مخدومی
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۵
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۴۵۰۰۰ ریال
صفحه آرا:	محمدرضا روزبھانی

www.lawtaha.com

نشانی دفتر مرکزی: تهران - خیابان میرداماد نرسیده به میدان محسنی پلاک ۱۴۶
تلفن: ۰۲۱۲۲۹۰۸۱۱۱

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است.
هرگونه کپی برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است
و متخلفان طبق قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۱	مقدمه
۲۶	پیش گفتار
۳۲	بخش اول: جرایم علیه اموال و الکبت
۳۳	فصل اول - کلاهبرداری
۳۳	طرح بحث
۳۴	مبحث اول - کلیات و مفاهیم
۳۵	گفتار اول - تعاریف
۳۵	بند اول - تعریف مال در لغت
۳۶	بند دوم - تعریف مال در اصطلاح
۳۶	گفتار دوم - تعریف لغوی و اصطلاحی کلاهبرداری
۳۶	بند اول - تعریف لغوی کلاهبرداری
۳۷	بند دوم - تعریف اصطلاحی کلاهبرداری
۳۷	بند سوم - تعریف کلاهبرداری از منظر قانون و علمای حقوق
۳۸	گفتار سوم - پیشینه تاریخی و تاریخ تحولات جرم کلاهبرداری
۴۴	گفتار چهارم - رشد ارتکاب جرم کلاهبرداری در کشورهای مختلف جهان
۵۱	گفتار پنجم - جرم کلاهبرداری در فقه امامیه (جعفری)
۵۴	بند اول - مفهوم مال و اکل مال به باطل در فقه امامیه
۶۵	بند دوم - لزوم مالیت و داشتن منافع حلال، در صحت بیع و سایر معاملات
۷۱	گفتار ششم - جرم کلاهبرداری در قانون مجازات عمومی، مصوب سال ۱۳۰۴

- گفتار هفتم - جرم کلاهبرداری در قوانین بعد از انقلاب اسلامی..... ۷۴
- گفتار هشتم - حیثیت عمومی جرم کلاهبرداری..... ۷۸
- گفتار نهم - عدم شمول مرور زمان نسبت به جرم کلاهبرداری..... ۷۹
- مبحث دوم - عناصر متشکله‌ی جرم کلاهبرداری..... ۸۱**
- گفتار اول - عنصر قانونی..... ۸۲
- گفتار دوم - عنصر مادی..... ۹۱
- بند اول - رفتار فیزیکی کلاهبردار (مرتکب)..... ۹۳
- بند دوم - اوضاع و احوال و شرایط ضروری برای تحقق کلاهبرداری..... ۹۶
- بند سوم - متقلبانه بودن وسایل یا عملیات مورد استفاده‌ی کلاهبردار..... ۱۰۳
- بند چهارم - نتیجه و ناصله..... ۱۰۷
- بند پنجم - شرح به جرم کلاهبرداری..... ۱۱۸
- مبحث سوم - همکاری در ارتکاب جرم کلاهبرداری..... ۱۲۵**
- گفتار اول - شرکت در کلاهبرداری..... ۱۲۸
- گفتار دوم - معاونت در کلاهبرداری..... ۱۳۱
- مبحث چهارم - تعدد یا تکرار جرم کلاهبرداری..... ۱۳۹**
- مبحث پنجم - مجازات جرم کلاهبرداری..... ۱۴۱**
- گفتار اول - مجازات‌های اصلی..... ۱۴۳
- گفتار دوم - مجازات تبعی و تکمیلی..... ۱۴۵
- مبحث ششم - اشکال (صُور) مختلف جرم کلاهبرداری..... ۱۴۷**
- گفتار اول - ورشکستگی به تقصیر یا تقلب..... ۱۴۹
- گفتار دوم - تعدی نسبت به دولت..... ۱۵۷
- بند اول - امتناع از انجام وظایف قانونی..... ۱۵۸
- بند دوم - تعدیات مأمورین دولتی نسبت به دولت..... ۱۵۹
- گفتار سوم - دسیسه و تقلب در کسب و تجارت..... ۱۶۱
- گفتار چهارم - تبانی و مواضعه برای بردن مال غیر..... ۱۶۲
- گفتار پنجم - انتقال مال غیر بدون مجوز قانونی..... ۱۶۳

- گفتار ششم - معرفی مال دیگری به عوض مال خود ۱۶۵
- گفتار هفتم - تبانی در معاملات دولتی ۱۶۶
- گفتار هشتم - تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۶۶
- بند اول - تفاوت کلاهبرداری با تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۷۲
- بند دوم - تفاوت کلاهبرداری، پولشویی و تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۷۵
- گفتار نهم - بررسی جایگاه جرم پولشویی در فقه و حقوق اسلام به عنوان یک جرم مستقل ۱۷۶
- بند اول - پولشویی یا تطهیر درآمدهای ناشی از جرم در اسلام ۱۷۷
۱. لایا - جرآنی ۱۷۸
۲. سیره پیشین دیر ۱۸۷
- بند دوم - پول دبی، تطهیر پول در سنت ۱۸۹
۱. قاعده‌ی حفظ مال و صلاح جامعه ۱۸۹
۲. قاعده‌ی لاضرر ۱۹۱
۳. قاعده‌ی ید ۱۹۵
۴. قاعده‌ی صحت ۱۹۷
۵. اصل برائت ۱۹۹
- بند سوم - عناصر تشکیل دهنده‌ی جرم پولشویی ۲۰۲
۱. عنصر قانونی ۲۰۳
- الف) عنصر قانونی در اسناد بین‌المللی ۲۰۵
- ب) عنصر قانونی در اسناد داخلی ۲۰۷
۲. عنصر مادی ۲۱۱
۳. عنصر روانی (معنوی) جرم پولشویی ۲۱۵
- الف) علم و اطلاع ۲۱۵
- ب) قصد و اراده‌ی مجرمانه ۲۱۸
- گفتار دهم - کلاهبرداری در امور ثبتی ۲۲۱
- بند اول - تقاضای ثبت ملک متعلق به دیگری ۲۲۱
- بند دوم - امتناع از رد حق به صاحب آن ۲۲۲
- بند سوم - انجام معامله‌ی معارض ۲۲۳

گفتار یازدهم - کلاهبرداری در شرکت‌ها یا جرایم بازرگانی و اقتصادی در حکم کلاهبرداری	۲۲۴
بند دوم - حکم کلاهبرداری در ارتباط با شرکت‌های مختلط	۲۲۴
۱. انتقال مال غیر	۲۲۷
۲. معاملاتی معارض	۲۳۱
گفتار دوازدهم - کلاهبرداری رایبانه‌ای	۲۳۶
بند اول - رکن قانونی	۲۴۱
بند دوم - رکن مادی	۲۴۱
بند سوم - رکن معنوی	۲۴۳
فصل دوم - خیانت در امانت	۲۴۵
مبحث اول - کلیات و مفاهیم	۲۴۷
گفتار اول - معانی و تعاریف باووی و اصطلاحی خیانت در امانت	۲۴۷
بند اول - معانی و تعاریف لغوی خیانت و امانت	۲۴۷
بند دوم - معانی و تعاریف اصطلاحی خیانت در امانت	۲۴۷
گفتار دوم - سیر تطور و پیشینه‌ی خیانت در امانت	۲۵۰
بند اول - تاریخچه‌ی خیانت در امانت در حوزی ایران	۲۵۰
بند دوم - تاریخچه‌ی خیانت در امانت در حقوق روم	۲۵۱
گفتار سوم - جرم خیانت در امانت در دین مبین اسلام	۲۵۳
گفتار چهارم - جرم خیانت در امانت در قانون مجازات عمومی سال ۱۳۰۴	۲۶۰
گفتار پنجم - جرم خیانت در امانت در قانون مجازات اسلامی	۲۶۱
گفتار ششم - مقایسه‌ی کوتاهی بین دو جرم خیانت در امانت و کلاهبرداری	۲۶۲
گفتار هفتم - حیثیت عمومی جرم خیانت در امانت	۲۶۴
مبحث دوم - عناصر متشکله‌ی جرم خیانت در امانت	۲۶۵
گفتار اول - عنصر قانونی	۲۶۷
گفتار دوم - عنصر مادی	۲۶۸
بند اول - رفتار مادی فیزیکی	۲۶۸
بند دوم - شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم خیانت در امانت	۲۷۱

۲۷۵	بند سوم - نتیجه‌ی حاصله
۳۱۴	۱. عنصر قانونی اختلاس
۳۱۷	۲. عنصر مادی اختلاس
۳۱۸	الف) سمت مرتکب
۳۵۹	بند دوم - منابع فقهی - حقوقی
۳۶۱	بند سوم - تحلیل ارکان بزه
۳۶۱	۱. رکن قانونی
۳۶۱	۲. رکن مادی
۳۷۴	۳. رکن معنوی (روانی)
۳۷۵	۴. کیفر
۳۷۶	۵. پیشگیری از بزه تصرف قانونی
۳۸۲	گفتار پنجم - خیانت مستندمند دولت در اسناد دولتی
۳۸۳	گفتار ششم - سایر موارد
۳۸۳	بند اول - وجوه افتراق جرایم خیانت در امانت با کلاهبرداری و سرقت
۳۸۹	بند دوم - تفاوت جرم خیانت در امانت با کلاهبرداری و اختلاس
۳۹۰	بند سوم - جرایم در حکم خیانت در امانت
۳۹۳	بند چهارم - اشیای مورد امانت
۳۹۹	فصل سوم - ربا
۳۹۹	مبحث اول - کلیات و مفاهیم
۳۹۹	طرح بحث
۴۰۲	گفتار اول - تعریف لغوی و اصطلاحی ربا
۴۰۲	بند اول - تعریف لغوی ربا
۴۰۳	بند دوم - تعریف اصطلاحی ربا
۴۰۷	گفتار دوم - سیر تطور و پیشینه‌ی تاریخی جرم ربا
۴۰۷	بند اول - ربا در تمدن‌های باستان
۴۰۸	بند دوم - ربا در ادیان آسمانی
۴۱۱	مبحث دوم - جرم ربا، (انواع و احکام آن) در فقه اسلامی

- ۴۱۱ گفتار اول - ربای معاملی
 ۴۱۵ بند اول - شرایط تحقق ربای معاملی
 ۴۱۸ بند دوم - اقسام ربای معاملی
 ۴۱۹ ۱. ربای نقدی
 ۴۲۰ ۲. ربای نسبه
 ۴۲۱ بند سوم - علت تحریم ربای معاملی از دیدگاه فقهای شیعه و سنت
 ۴۲۲ گفتار دوم - ربای قرضی
 ۴۲۴ بند اول - تعریف قرض و انواع آن
 ۴۲۵ بند دوم - ادله‌ی قائلین به عدم ربا در قرض‌های تولیدی
 ۴۲۷ بند سوم - نتایج و بررسی نظریه‌ی اختصاص حرمت ربا به قرض‌های مصرفی
 ۴۲۸ گفتار سوم - ادله‌ی حرمت ربا از منظر فقهای امامیه
 ۴۲۸ بند اول - کتاب
 ۴۳۴ بند دوم - سنت
 ۴۳۷ بند سوم - اجماع
 ۴۳۹ بند چهارم - عقل
 ۴۳۹ گفتار چهارم - ادله‌ی حرمت ربا از منظر فقهای اهل سنت
 ۴۴۰ بند اول - کتاب
 ۴۴۲ بند دوم - سنت
 ۴۴۳ بند سوم - اجماع
 ۴۴۴ گفتار پنجم - جرم ربا از منظر حقوق و حقوق‌دانان
 ۴۴۶ مبحث سوم - عناصر متشکله‌ی جرم ربا
 ۴۴۷ گفتار اول - رکن قانونی
 ۴۴۹ گفتار دوم - رکن مادی
 ۴۵۰ بند اول - مرتکب
 ۴۵۱ بند دوم - فعل مرتکب
 ۴۵۲ بند سوم - موضوع جرم

- ۴۵۳ بند چهارم - نتیجه‌ی مجرمانه
- ۴۵۴ گفتار چهارم - علل موجهه‌ی جرم ربا
- ۴۵۵ بند اول - اجازه یا حکم قانون
- ۴۵۶ بند دوم - اضطراب
- ۴۵۶ گفتار پنجم - مجازات جرم ربا
- ۴۵۸ مبحث چهارم - ربا در خانواده از دیدگاه فقها و حقوق‌دانان اسلامی
- ۴۵۹ گفتار اول - ربا بین پدر و فرزند
- ۴۵۹ بند اول - روایات
- ۴۶۰ بند دوم - اجماع
- ۴۶۲ گفتار دوم - ربا بین زن و شوهر
- ۴۶۳ گفتار سوم - استثنائات ربا
- ۴۶۶ بخش دوم: جرایم علیه اموال و مالکیت
- ۴۶۷ طرح بحث
- ۴۶۸ مبحث اول - کلیات و مفاهیم
- ۴۶۸ گفتار اول - تاریخچه‌ی جرم سرقت
- ۴۶۸ بند اول - تاریخچه‌ی سرقت در میان جوامع گوناگون
- ۴۶۹ بند دوم - تاریخچه‌ی جرم سرقت در قوانین ایران
- ۴۷۱ گفتار دوم - معنای (لغوی و اصطلاحی) جرم سرقت از منظر فقه و حقوق
- ۴۷۱ بند اول - معنای لغوی جرم سرقت از منظر فقه و حقوق
- ۴۷۲ بند دوم - معنای اصطلاحی جرم سرقت از منظر فقه و حقوق
- ۴۷۸ گفتار سوم - دیدگاه‌ها، شرایط تحقق، ادله‌ی حرمت و احکام سرقت
- ۴۷۸ بند اول - سرقت از دیدگاه قرآن و روایات معصومین (ع)
- ۴۷۸ ۱. سرقت از دیدگاه قرآن
- ۴۷۸ ۲. سرقت از دیدگاه روایات معصومین (ع)
- ۴۷۹ بند دوم - سرقت از دیدگاه حقوق جزای اسلامی
- ۴۸۱ بند سوم - شرایط تحقق و ادله‌ی حرمت سرقت از دیدگاه فقها
- ۴۸۱ ۱. شرایط تحقق سرقت از دیدگاه فقها

۴۸۳	 ۲. ادله‌ی حرمت سرقت در فقه امامیه
۴۸۳	 ۲-۱. قرآن کریم
۴۸۴	 ۲-۲. روایات
۴۸۴	 ۲-۳. اجماع
۴۸۵	 ۲-۴. عقل
۴۸۵	 بند چهارم - سرقت از دیدگاه جرم‌شناسان
۴۸۶	 بند پنجم - حکم و حکمت سرقت در اسلام
۴۸۶	 ۱. حکم سرقت در اسلام
۴۸۶	 ۲. حکمت سرقت در اسلام
۴۸۸	 مبحث دوم - عناصر (ارکان) جرم سرقت
۴۸۹	 گفتار اول - عنصر قانونی
۴۹۰	 گفتار دوم - عنصر مادی
۴۹۱	 بند اول - ربودن
۵۱۷	 بند دوم - مال
۵۲۰	 بند سوم - تعلق به غیر
۵۲۶	 بند چهارم - به طور پنهانی بودن
۵۳۳	 گفتار سوم - عنصر معنوی سرقت
۵۳۳	 بند اول - سوءنیت عام
۵۳۳	 بند دوم - سوءنیت خاص
۵۳۳	 بند سوم - علم به تعلق مال به غیر
۵۳۴	 بند چهارم - علم به حرمت عمل
۵۳۴	 مبحث سوم - انواع سرقت
۵۳۵	 گفتار اول - سرقت تعزیری (غیرحدّی)
۵۳۶	 بند اول - سرقت تعزیری ساده
۵۳۷	 بند دوم - سرقت تعزیری مشدد
۵۵۰	 بند سوم - جرم سرقت تعزیری

- ۵۵۴ گفتار دوم - سرقت مشمول حد
 ۵۵۶ مبحث چهارم - شرایط سرقت مستوجب حد
 ۵۶۱ گفتار اول - شرایط عام مسئولیت کیفری
 ۵۶۴ گفتار دوم - شروط سارق
 ۵۶۴ بند اول - مکلف بودن
 ۵۶۹ بند دوم - مرتفع بودن شبهه یا توهم مالکیت نداشتن
 ۵۷۰ بند سوم - ارتقاع شرکت یا مشترک نبودن مال مسروقه
 ۵۷۰ بند چهارم - از بین بردن و شکستن حرز
 ۵۷۳ بند ششم - متاع را به تنهایی یا مشارکتی خارج کند
 ۵۷۳ گفتار دوم - شرایط خاص سرقت مستوجب حد
 ۵۷۷ بند اول - مالیت داشتن مال یا شی مسروقه
 ۵۸۴ بند سوم - در حرز برادر داشتن مال
 ۵۸۴ الف) روایات موافق
 ۵۸۶ ب) روایت مخالف
 ۵۹۳ بند چهارم - اخراج مال از حرز توسط سارق
 ۵۹۵ بند پنجم - مخفیانه بودن سرقت
 ۵۹۵ بند ششم - فقدان رابطه‌ی پدری
 ۵۹۶ بند هفتم - به حد نصاب رسیدن ارزش مال
 ۵۹۶ بند هشتم - دولتی، عمومی یا وقفی نبودن مال مسروق
 ۵۹۷ بند نهم - در زمان قحطی نبودن سرقت
 ۵۹۷ بند دهم - شکایت صاحب مال نزد مرجع قضایی
 ۵۹۷ بند یازدهم - بخشیده نشدن سارق از سوی صاحب مال پیش از اثبات سرقت
 ۵۹۷ بند دوازدهم - تحت ید مالک قرار نگرفتن مال مسروق قبل از اثبات سرقت
 ۵۹۷ بند سیزدهم - به ملکیت سارق در نیامدن مال مسروق تا قبل از اثبات جرم
 ۵۹۷ بند چهاردهم - مسروق یا مغضوب نبودن مال مسروق
 ۵۹۷ بند پانزدهم - توبه نکردن سارق قبل از اثبات جرم
 ۵۹۸ بند شانزدهم - غصب نشدن حرز و محل نگهداری مال از سارق

- مبحث پنجم - معانی و مصادیق حرز از منظر فقها و حقوق دانان اسلامی ۵۹۸
- گفتار اول - معنای لغوی و اصطلاحی حرز ۵۹۸
- بند اول - معنای لغوی حرز ۵۹۸
- بند دوم - معنای اصطلاحی حرز ۵۹۸
- گفتار دوم - حرز و تطبیقات معاصر بر شرط حرز از منظر مذاهب اسلامی ۵۹۹
- بند اول - مفهوم حرز و ادلهی آن ۵۹۹
- بند دوم - ادلهی اعتبار حرز ۶۰۰
- گفتار سوم - معنای لغوی و اصطلاحی هتک حرز از منظر فقها ۶۲۴
- گفتار چهارم - مصادیق مشتبیه حرز از منظر فقههای اسلام ۶۲۵
- بند اول - سرقت از رب (جیببری) ۶۲۵
- بند دوم - سرقت نمر میوه ۶۲۷
- بند سوم - آدم ربایی ۶۲۹
- بند چهارم - سرقت اجیر ۶۳۲
- گفتار پنجم - سرقت از خویشان ۶۳۴
- بند اول - سرقت زوجین از یکدیگر ۶۳۴
- بند دوم - سرقت زوجین از یکدیگر بعد از طلاق ۶۳۷
- بند سوم - سرقت پدر از فرزند ۶۳۸
- بند چهارم - سرقت جد پدری از فرزند ۶۴۰
- بند پنجم - سرقت مادر از فرزند ۶۴۱
- بند ششم - سرقت فرزند از والدین ۶۴۵
- بند هفتم - سرقت سایر خویشاوندان از یکدیگر ۶۴۶
- بند هشتم - سرقت از سایر محارم نسبی ۶۴۷
- بند نهم - سرقت از محارم رضاعی ۶۴۸
- بند دهم - سرقت از خویشان غیر محرم ۶۴۹
- گفتار ششم - هتک حرز به صورت گروهی ۶۴۹
- گفتار هفتم - بلعیدن مال در حرز ۶۴۹

- گفتار هشتم - اعاده‌ی مال مسروقه به حرز ۶۵۰
- مبحث پنجم - آثار تبعی سرقت و مجازات‌های تکمیلی ۶۵۱
- گفتار اول - جایگاه توبه در مجازات سرقت ۶۵۱
- بند اول - توبه در سرقت از منظر فقه‌های اسلام ۶۵۳
- بند دوم - توبه قبل از اقرار ۶۵۴
- بند سوم - توبه قبل از قیام بینه ۶۵۴
- بند چهارم - توبه بعد از اقرار ۶۵۴
- بند پنجم - توبه بعد از قیام بینه ۶۵۵
- گفتار دوم - آثار فقهی حقوقی توبه ۶۵۵
- مبحث پنجم - سرقت‌های عرقه ۶۵۷
- گفتار اول - سرقت رایانه‌ای ۶۶۱
- گفتار دوم - عناصر متشکله سرقت رایانه‌ای ۶۶۴
- بند اول - عنصر قانونی ۶۶۵
- بند دوم - عنصر مادی ۶۶۶
- بند سوم - عنصر روانی (معنوی) ۶۶۷
- گفتار سوم - شرایط سرقت رایانه‌ای ۶۶۸
- گفتار چهارم - چگونگی انجام سرقت رایانه‌ای ۶۷۰
- گفتار پنجم: مفهوم و ماهیت حرز با رویکردی به سرقت‌های اینترنتی در منظر فقه و حقوق ۶۷۲
- بند اول - تعریف جرم رایانه‌ای ۶۷۶
- بند دوم - حرز در رایانه و فضای سایبر ۶۷۸
- بند سوم - تفاوت دزدی اینترنتی و کلاهبرداری اینترنتی ۶۸۰
- بند چهارم - سرقت اینترنتی حدی یا تعزیری ۶۸۱
- بند پنجم - ماهیت سرقت اینترنتی ۶۸۲
- بند ششم - حکم سرقت اینترنتی: حدی یا تعزیری؟ ۶۸۷
- بند هفتم - راه‌های تعزیر در سرقت اینترنتی ۶۹۷
- مبحث هفتم - شروع به سرقت ۶۹۹
- مبحث هشتم - همکاری در ارتکاب جرم سرقت ۷۰۱

- فصل دوم - صدور چک پرداخت نشدنی ۷۰۳
- طرح بحث ۷۰۳
- مبحث اول - معرفی چک، انواع و مندرجات چک ۷۰۷
- گفتار اول - معرفی چک ۷۰۷
- بند اول - معانی و مفاهیم لغوی و اصطلاحی چک ۷۰۹
۱. معنا و مفهوم لغوی چک ۷۰۹
۲. معنا و مفهوم اصطلاحی چک ۷۱۰
۳. تعاریف و مفاهیم مرتبط با چک ۷۱۱
- بند دوم - پیشینه و تاریخچه چک ۷۱۲
- بند سوم - راینن گیم بر چک ۷۱۵
- بند چهارم - اشخاص خیل در چک ۷۱۶
۱. صادرکننده ۷۱۶
۲. محال علیه ۷۱۶
۳. دارنده یا دریافت کننده چک ۷۱۷
- بند پنجم - انتقال، ظهرنویسی و ضمانت در چک ۷۱۷
۱. انتقال چک به طور کلی ۷۱۷
۲. شرایط صوری ظهرنویسی ۷۱۸
۳. احکام ظهرنویسی چک ۷۱۸
- ۱-۳. ظهرنویسی برای انتقال ۷۱۸
- ۲-۳. ظهرنویسی به عنوان وکالت ۷۲۰
- بند ششم - ذاتاً تجاری نبودن صدور چک ۷۲۴
- گفتار دوم - انواع چک ۷۲۵
- بند اول - انواع چک های مذکور در قانون صدور چک ۷۲۵
۱. چک عادی ۷۲۵
۲. چک تایید شده ۷۳۱
۳. چک تضمین شده ۷۳۲

۴. چک در گردش یا مسافرتی..... ۷۳۶
- بند دوم - انواع دیگر چک ۷۳۶
- گفتار سوم - مندرجات چک (شرایط صوری چک)..... ۷۴۰
- بند اول - مندرجات الزامی ۷۴۰
۱. شکل ۷۴۱
۲. تاریخ صدور ۷۴۱
۳. تعیین مبلغ (دستور پرداخت مبلغ معین) ۷۵۴
۴. ه خ ۷۵۵
۵. نام پرداخت کننده (محال علیه) ۷۵۶
۶. نام دارنده محیل ۷۵۶
۷. امضای صادرکننده ۷۵۷
۸. مکان صدور چک ۷۵۸
- بند دوم - مندرجات اختیاری ۷۶۴
- بند سوم - شرایط اساسی صحت صدور چک ۷۶۶
- مبحث دوم - راه‌های قانونی وصول وجه چک ۷۶۹
- طرح بحث ۷۶۹
- گفتار اول - تکالیف بانک‌ها در امر صدور و پرداخت چک ۷۷۰
- بند اول - نقش بانک در پیشگیری از صدور چک بلامحل، قبل از افتتاح حساب ۷۷۴
- بند دوم - نحوی افتتاح حساب برای مشتری ۷۷۵
- بند سوم - اختیار بانک در رد یا قبول درخواست افتتاح حساب ۷۸۳
- بند چهارم - نقش بانک در برخورد با صادرکنندگان چک بلامحل بعد از افتتاح حساب ۷۸۶
- گفتار دوم - راه‌حل‌های حقوق فرانسه ۷۸۷
- بند اول - اخطار بانک به صاحب حساب ۷۸۷
- بند دوم - اعلام به بانک مرکزی فرانسه ۷۸۸
- بند سوم - تصحیح وضعیت دارنده‌ی حساب در پرداخت جریمه‌ی بری کننده ۷۸۹
- گفتار سوم - راه‌حل‌های حقوق ایران ۷۹۱
- بند اول - روند قانون‌گذاری در خصوص نقش بانک در ایجاد و گردش چک بلامحل ۷۹۱

- بند دوم - مکانیسم فعلی دخالت بانک ۷۹۳
- گفتار چهارم - سه راه قانونی وصول وجه چک ۷۹۷
- بند اول - مسئولیت حقوقی صادرکننده چک ۷۹۹
۱. رسیدگی به اختلافات چک از طریق دادگاه‌های حقوقی ۷۹۹
۲. نحوه‌ی طرح دعوی حقوقی ۸۰۱
۳. مزایا و معایب طرح دعوی حقوقی ۸۰۲
- بند دوم - مسئولیت کیفری صادرکننده چک ۸۰۳
۱. نحوه‌ی طرح دعوی کیفری ۸۰۴
۲. مزایای طرح دعوی کیفری ۸۰۵
۳. مواردی که صادرکننده چک قابل تعقیب کیفری نیست ۸۰۵
۴. جهات کیفری چک ۸۰۶
- ۴-۱. دارا نبودن مال وجه نقد یا عدم کفایت آن در هنگام صدور ۸۰۶
- ۴-۲. خارج کردن تمام یا قسمتی از چکی که به اعتبار آن چک صادر شده، از بانک ۸۰۷
- ۴-۳. دستور عدم پرداخت وجه چک به بانک ۸۰۷
- ۴-۴. تنظیم چک به شکل نادرست ۸۰۸
- ۴-۵. صدور چک از حساب مسدود ۸۰۸
۵. عنصر قانونی جرم صدور چک پرداخت نشدنی ۸۰۹
۶. جهات خروج چک از کیفری بودن ۸۱۰
۷. رسیدگی به اختلافات چک از طریق تعقیب کیفری ۸۱۱
- بند سوم - نحوه‌ی اقدام از طریق اجراییه‌ی ثبتی ۸۱۴
۱. معایب اجرای ثبتی ۸۱۵
۲. مزایای اجرای ثبتی ۸۱۵
۳. رسیدگی به اختلافات به وسیله‌ی ثبت اسناد و املاک ۸۱۵
- فهرست منابع و مآخذ ۸۴۳
- الف) منابع فارسی ۸۴۳
- ب) منابع عربی ۸۴۸

- ج) منابع لاتین ۸۵۵
- د) مقالات ۸۵۶
- ه) رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها ۸۵۷
- و) منابع اینترنتی یا سایت‌ها ۸۵۷
- ز) روزنامه‌های فارسی و دیگر منابع ۸۵۸

www.ketab.ir

«به نام یگانه‌ی هستی بخش»

توبه از جرم و خطا، حال سحر می خواهد

خلوت نیمه‌ی شب اشک بصر می خواهد

وادی طور هفتمین هیئت هر هفته کی ماست

دیدن نور خدا اهل نظر می خواهد

سختی گردنه‌ی عشق زمینت نزند

راه بر بیخ و خمیش مرد سیفر می خواهد

مقدمه

در تاریخ بشر، می‌شکند ارتکاب جرم از باسابقه‌ترین حوادثی است که رخ داده است. بلکه می‌توان آن‌را همزاد بشر دانست. چون این گونه عمل و رفتار هنجارشکنی شخصی، خانوادگی و یا اجتماعی است موجب صدمات متفاوت از حیث شدت و ضعف در حوزه‌ی ارتكابی آن می‌گردد. بنابراین از همان ابتدا مجازات نیز قرین آن گردید تا با حذف یا کاهش این نوع آسیب‌های یاری نماید. با رشد عقلایی بشر، اصولی چون اصل قائل به ردن جرم، اصل قانونی بودن مجازات، تناسب بین جرم و مجازات، تشدید و تخفیف مجازات و دیگر نهادهای حقوقی برای هرچه کارآمدتر شدن سیستم پیشگیری و جبران خسارات مادی و معنوی ناشی از ارتکاب جرایم به عنوان ابزاری در اختیار انسان قرار گرفتند.

در این میان توجه قانون‌گذاران خصوصاً شرع مقدس اسلام به تأثیر جرم در ارتکاب جرم و به پیروی آن در مجازات جلب گردید. لذا می‌بایست با توجه به تمام اوضاع و احوالی که جرم در آن ارتکاب یافته و مجرم به مجازات می‌رسد، روند یک جریان کیفری به نحو پدید می‌آید که کمترین هزینه بر جامعه و بزه‌دیده و حتی بزه‌کار تحمیل گردیده و وضعیت حتی المقدور اصلاح شده و به حالت اولیه برگردد. از این رو با توجه به هدف قانون‌گذار از اجرای مجازات از یک طرف و شرایط خاص جنس زن، همچون آسیب‌پذیرتر بودن، نیاز به حمایت بیشتر، عاطفی‌تر بودن و دیگر موارد از طرف دیگر باعث شده تا قانون‌گذار اسلامی در مواردی جهت تأمین اهداف نامبرده نسبت به زنان در مقابل مردان تخفیفاتی را در مرحله‌ی قانون‌گذاری، رسیدگی و اجرای مجازات مقرر دارد.

بنابر آنچه بیان گردید از منظر فقهی استنباط مبانی ملحوظ از ناحیه‌ی شارع به عنوان مسأله‌ی اصلی و انطباق آن با قوانین به عنوان یک بحث تطبیقی، به عنوان یکی از انگیزه‌های اصلی نگارنده در طرح این پژوهش می‌باشد. اما هدف از اجرای مجازات را هرچه که بدانیم، اجرای عدالت، اصلاح یا تنبیه مجرم، تشفی خاطر بزه‌دیده و یا غیر آن جز با تبیین مجازات و حدود و ثغور و مفاهیم مرتبط با آن میسر نخواهد شد. حال یکی از عوامل مؤثر جهت دستیابی به این اهداف، تأثیر جنس زن در تخفیف مجازات می‌باشد، لذا ضرورت بحث پیرامون این نهاد کیفری جهت رسیدن به یک سلسله اصول و مبانی که قانونگذار و مجریان قانون و دستگاه قضایی را جهت اجرای عدالت کیفری یاری نماید به خوبی احساس می‌گردد.

دین مبین اسلام پیرامون عرض مؤمنین و حفاظت از آبروی آن‌ها دقت فراوانی دارد، به گونه‌ای که به هیچ یک از انسان، نه تنها بازه‌ی هتک حیثیت افراد را نداده است، بلکه مؤمنین را به بصیانت از این نعمت خدادادی نسبت به خود نیز ملزم نموده است. همه‌ی آنچه را که در روایات و آیات در خصوص حساسیت به این امر آمده باید مورد توجه همه‌ی اشخاص جامعه قرار گیرد همان عنایت به اصل کرامت انسانی است که در آن کریم بدان اشاره شده است. و این کرامت انسانی یک نعمت و امانت الهی است که همه‌ی مؤمنین نسبت به عبایات از این امانت مسئول هستند و به زودی در پیشگاه عدل الهی باید پاسخگوی آن در نزد شاهدان حق تعالی باشند.

علی‌رغم توضیحات فوق، در بعضی از امور جامعه مستثنائاتی به عرض افراد وجود دارد که به دلیل وجود مصلحتی بالاتر، مثل حفظ آرامش در حکومت اسلامی، رخ می‌گردد که اگرچه در تمامی این استثنائات، حدود و ثغور، مکان و روش آن باید مورد توجه قرار گرفته که اصل کرامت انسانی از ناحیه‌ی اشخاص مورد تغافل واقع نشود. من جمله در اموری که افراد سعی بر اعتراف به آن چه که به عنوان گناه محسوب می‌شود مطرح می‌گردد که بررسی این مهم و شقون آن نیاز به دقت فراوان در آیات و روایات رسیده از حضرات آل الله^۸ دارد.

نکته‌ی مهم و قابل توجه دیگر این که در مبانی فقه جعفری^۹، اعتراف به گناه جزء عناوین مطرحه در مسائل مختلفی مانند قضا و شهادت و ... است. به طوری که گاهی اعتراف به گناه موجب کاهش در میزان حدود و تعزیرات و گاهی موجب سقوط این امور می‌شود. از طرفی اعتراف به گناه در نص روایات و جوامع حدیثی بسیار مذمت شده به طوری که این فعل، حرام محسوب می‌شود.

با عنایت به توجه ویژه‌ی شرع مبین اسلام به آبروی افراد و لزوم حفظ و صیانت از آبروی اهل ایمان و طرح گفتاری به نام اعتراف به گناه با فروع بسیار در احکام باب قضا و شهادت و ... و همچنین کاربرد مبانی اصل مذکور در باب حدود و دیات و ... و نیز وجود افرادی که به عنوان روانشناس در مراکز مختلفی مشغول به کار هستند و به نحوی با حیطه‌ی روابط شخصی افراد آشنا می‌شوند ضروری است دقت‌های دقیق فقهی به این موضوعات برای تمامی قضات، بازجویان، ضابطین و همه‌ی افرادی که در مراکزی به عنوان روانشناس فعالیت می‌کنند قرار گرفته شود. توجه به این مهم ما را بر آن داشت تا نگاهی ذیل، به این موضوع داشته باشیم و مبانی این مسائل را تحت عنوان گروه‌های نوپدید اجتماعی بررسی نماییم.

اعتراف به گناه در احکام و آیات از اموری شمرده شده که موجب هتک آبروی مؤمن می‌شود و این کار برای هیچ شخصی جایز نیست مگر مواردی که شارع مقدس اجازه فرمودند تا مجرم اعتراف به گناه و به اصطلاح توبه نماید تا موجب تخفیف مجازات و اجرای حدود در حق او گردد. لذا بررسی و احصاء مواردی که جواز شرعی برای اعتراف به گناه ثابت شده است، ضروری بوده و در جامعه‌ی امروز و محاکم قضایی و ضابطین آن کاربرد بسیاری دارد. ضمن این که امروزه اعتراف به گناه نزد مشاورین و روان‌شناسان به عنوان یکی از سوره رایج و پسنندیده و مثرثمر متداول شده و جنبه‌ی فقهی و شرعی آن مورد تغافل واقع گردیده است. اما همه‌ی امور یاد شده اعم از قضاوت، بازجویی، روانکاوای و امثال آن، که در جامعه‌ی اسلام جایز و جایز دارد و جنبه‌ی تربیتی و اثرگذاری آن، هدف و مورد تأکید اسلام عزیز بوده و خواهد بود، شایسته و بایسته است که در مسیر فرامین الهی و در قالب ضوابط شرعی انجام پذیرد تا به آن چه که شارع مقدس از اهداف آن در نظر دارد واصل شود. این نکته واضح و مبهرن است که اگر عملی برای اصلاح امور انجام یابد، به از ضوابط شرعی آن خارج گردد قطعاً نتیجه‌ی حاصله غیر از آن چیزی است که ما انتظارش را داریم. که در آینده با تکیه بر سخنان گهربار حضرات اهل بیت^۸ به این موضوع خواهیم پرداخت.

با توجه به این که نظر قانون گذاران خصوصاً شرع مقدس اسلام به تأثیر جنسیت مجرم در ارتکاب جرم و به پیروی آن در مجازات جلب گردید. و همچنین در بحث اعتراف به گناه جواز شرعی برای اعتراف به گناه ثابت شده و ضروری بوده و در جامعه‌ی امروز و محاکم قضایی و ضابطین آن کاربرد بسیاری دارد لذا نگارنده درصدد است با توجه به نقشی که قوانین اسلامی در مباحث مذکور دارد

جلد دوم از کتاب موجود را که تحت عنوان جرایم علیه تمامیت جسمانی است به رشته تحریر درآورده و نظر قانون‌گذار اسلامی خصوصاً شرع مقدس اسلام را در آن به‌نحو مطلوبی بگنجانند تا مقایسه‌ای باشد میان حقوق جزای اسلامی با سایر قوانین موجود.

با توجه به تنوع و گستردگی دامنه‌ی جرایم، حقوق جزای اختصاصی به بخش‌های مختلفی تقسیم‌بندی شده و در برنامه‌های درسی دانشکده‌های حقوق هر بخش به مجموعه‌ی خاصی از جرایم اختصاص یافته و عنوان یک درس را تشکیل می‌دهد، که از این میان می‌توان از جرایم علیه اشخاص، اموال، اخلاق، سیاسی، سیاسی، امنیت کشور، آسایش عمومی و ... را نام برد.

همان‌گونه که در مباحث پیشین اشاره گردید موضوع بحث در این کتاب جرایم علیه اموال و مالکیت از منظر کتاب عمومی، تطبیق آن با حقوق کیفری اسلام است، که همچنان که در ادامه خواهیم دید، درصداً تا حدودی از جرایم ارتكابی در کشورهای مختلف را تشکیل می‌دهند. مهم‌ترین این جرایم عبارتند از: کلاهبرداری، خیانت در امانت، ربا، سرقت و صدور چک پرداخت نشدنی.

مباحث این کتاب در بخش اول مربوط به جرایم علیه اموال و مالکیت را بدین ترتیب می‌توان منطقی، مرتب ساخت:

فصل اول: کلاهبرداری

فصل دوم: خیانت در امانت

فصل سوم: ربا

و بخش دوم مربوط به جرایم علیه اموال و مالکیت را در دو فصل به شرح زیر

بررسی می‌نمائیم:

فصل اول: سرقت

فصل دوم: صدور چک پرداخت نشدنی

لازم به ذکر است که در زمینه‌ی حقوق جزای اختصاصی (جرایم علیه اموال و مالکیت)، آثار و تالیفات ارزشمندی توسط نویسندگان ما به رشته تحریر درآمده است و در این کتاب نیز به این آثار و تالیفات استناد و از آنها استفاده گردیده است. با این حال کتاب پیش‌رو که به بررسی حقوق جزای اختصاصی (جرایم علیه اموال و مالکیت) ایران با رویکرد به حقوق جزای اسلام اختصاص دارد تلاش

گردیده است که مطالب تا حد امکان به زبان ساده و قابل فهم برای دانشجویان حقوق و نیز سایر علاقه‌مندان به مباحث جزایی بیان گردد. به همین جهت، جز در موارد استثنایی، از بحث‌های تطبیقی و مقایسه‌ای قانون با قوانین بین‌المللی مربوط به حقوق کیفری خودداری شده و بر مقررات حقوق داخلی تکیه شده است. از ویژگی‌های دیگر این کتاب تأکید بر مباحث عملی و آراء و رویه‌ی قضایی مربوط به حقوق کیفری اسلام می‌باشد. و علاوه بر بیان این مباحث نظری، نگارنده سعی کرده است بحث‌های عملی و چگونگی اعمال حقوق جزای اختصاصی و دعاوی مربوط به آن در حقوق ایران را مورد بررسی قرار دهد. و دیگر این که در موارد لزوم آرای دادگاه و رویه‌ی قضایی معمول در مراجع قضایی، نیز در ضمن مطالب آورده شده است.

در پایان شاان ذکر است که آن چه می‌ماند، سهم استادان محترم در بیان مطلب کتاب است که با استفاده از هنر تدوین، سهم عمده را در تربیت حقوق‌دانان آینده‌ی کشور، به‌ویژه استادان حقوق، دارند. از این رو، هر جا که در کتاب مطالب، کتاب، برای دانشجویان به آسانی ممکن نباشد، توضیح لازم را مثلاً با شرح اصطلاح حقوقی، ارجاع به دانشجویان به قانون مجازات اسلامی، بیان فرمایند.

نکته‌ی پایانی این که تمام سعی و تلاش نگارنده در تدوین و نگارش این پژوهش، جلب رضایت خدا و اهل‌البیت (علیهم‌السلام) و مخاطبین محترم بوده و سپس با تکیه بر مبانی فقهی و حقوقی (یعنی آیات و روایات و ...) در نظام حقوق کیفری اسلام، ادای حق مطلب به نحو‌ی احسن می‌باشد. همچنین نگارنده امیدوار است که این تحفه‌ی ناقابل‌مورد توجه خوانندگان محترم قرار گرفته باشد و در آشنایی دانشجویان عزیز و سایر علاقه‌مندان به مباحث حقوق جزایی، به ریزه بحث‌های علمی آن موثر واقع شود. از تمامی خوانندگان و اندیشمندان و صاحب‌نظران بزرگوار حاشم‌مقدم که ضمن یادآوری اشتباهات این حقیر نظرات خود را به نگارنده منتقل سازند تا در چاپ‌های بعدی لحاظ گردد. انشاء...

الحمد لله رب العالمین

با آرزوی توفیق همگان در کسب علم و معرفت

محمد رضا روزبهانی خادم القرآن و اهل‌البیت (علیهم‌السلام)